ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ· ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
տարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
վեցամսեայ 8 »
Ամերիկայի համար
տարեկան 3 տոլ.
վեցամսեայ 1 50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ է. երկ-քէն աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կ'ըլլայ։

—o—

Վառնայի համար ձեռքէ 10 սանթիմ

Նամակ և դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ“ Варна

Rédaction du journal „Charjoum“ Varna (Bulgarie)

Պուլկարիոյ համար ձեռքէ 15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար ձեռքէ 20 ՍԱՆԹԻՄ

—o—

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ» Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՅԱԿՈԲ Գ. Խ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
(Սարաֆ) ՎԱՌՆԱ

Զանազան ընկերութեանց արժեթղթեր կը գնէ։

1—12

ՀԱՅԸ ՄԻՇՏ ՊԱՐՏԱԶԱՆՑ

Անշուշտ մեր ընթերցողների յիշողութիւնից դեռ չէ չքացել Պոլսի այն հեռագիրը, որով հաղորդւում էր թէ՝ Սասունում և Տարօնում նիւթական սարսափելի անցուկ վիճակի մէջ են մօտ 10 հազար հայեր, ու դրանց մի կերպ օգնութեան են հասնում Ամերիկացիք և Անգլիացիք։

Դեռ աշնան սկիզբներում արդէն յայտնի էր որ ձմեռը սարսափելի նեղութեան մէջ պէտք է դնէ այդ շրջանի հայերին. «Պրօ Արմէնիա»յի խմբագրութեան շուրջը ականաւոր ֆրանսացիներ համախմբվեցին օր առաջ դրամ հաւաքելու և ժամանակին կարօտեալներին հասցնելու. Սակայն հայը մնաց միշտ անտարբեր, թէեւ մի երկու գաղութներում սկսեցին այդ նպատակով հանգանակութիւն, բայց շատ չնչին գումարների հասան այդ հանգանակութիւնները։

Հայ հարուստները, լինի նա Ռուսահայ թէ Թրքահայ, որոնք թէ կենդանի ժամանակ և թէ մեռնելիս ահագին գումարներ են տալիս եկեղեցիներ շինելու, կամ այսինչ ու այնինչ անպէտ արարածի գոյութիւնը պահելու համար, սփինքսի անտարբերութիւն պահեցին այն տանջվող անօթի հայերի հանդէպ, որոնք գրեթէ ամբողջովին իրենց ուսերի վրա են կրում հայ ազատագրութեան ապերախտ և դժուարին գործի դառնագին հետեւանքները։

Մի Մանթաշօֆ մէկ միլիօն է նւիրում Պարիզում մի հրաշափառ եկեղեցի շինելու համար և սիրտը չէ ունենում մի քանի տասնեակ հազար ֆրանկ տալ իր սոված եղբայրներին. մի հայ փաշա իր որդու յիշատակին քսան հազար ֆրանկ է նւիրում եւրոպական մայրաքաղաքում ապրող մի քանի հարիւր, մեծ մասամբ անպէտք հայերից կազմուած գաղութի բարեգործական ընկերութեան և չէ սիրտ անում մի խոշոր գումար նւիրել Տարօնի և Սասունի նօթի մնացած հայերին։

Մեր թաղականութիւններն ու հոգաբարձութիւնները որոնք յանդգնում են հասարակութեան գրպանից այս ու այն ձեւով դրամ կորզել և տասնեակներով անպէտ տէրտէրներ ու վարժապետներ պահել մտահոգութիւնը չունեցան նախաձեռնարկ լինել և Սասունցուն ու Տարօնցուն օգնութեան հասնել։

Հայ երիտասարդութիւնը՝ որը նախաձեռնարկ ու ղեկավար է հանդիսանում զանազան բարենպատակ բալօների ու երեկոյթների, ուր կարելի է քէֆ սարքել, եռանդը չունեցաւ իր անօթի եղբայրներին օգնութեան հասնելու համար մի գործ ստեղծել. մեր դերասանական կոչված խմբերը, որոնք հասարակութիւնից քաջալերութիւն են պահանջում իրենց անմիտ, աննպատակ սոյէնների համար և յաջողում են հասարակութիւնը փետտել հայ անուան տակ, տարրական ազնւութիւնը չունեցան գոնէ մի ներկայացում տալ ի նպաստ Տարօնի և Սասունի թշուառների։

Մեր տիկինները ու օրիորդները կնոջ յատուկ փափկասրտութիւնը չունեցան փէշերն հաւաքելու, դռնէ դուռ ընկնելու իրենց կարօտ քոյրերին օգնութիւն հասցնելու համար։

Ո՞րն ասեմ և որը խոստովանիմ։

Աղտոտ, անսիրտ, անազնիւ է հայ կեանքի իրականութիւնը։ Ազնիւ, մաքուր, զգացմունքներ չը կան մեր ժողովրդի բոլոր խաւերում։ Բթացած ենք մի խօսքով: Ամենասարսափելի կատաստրօֆներն անգամ մեզ չեն յուզում, չեն ցնցում. դիակնացած մարդիկ ենք։

Ազատութիւն ենք ուզում, ուզում ենք մեզ յարգեն. ուզում ենք որ Եւրոպացին մեզ սիրէ. մեզ համար զոհողութիւն անի, մինչդեռ նոյն եւրոպացի թէ անպաշտօն Ժորէսները, թէ պաշտօնատար Դէլկասէները լոյսի պէս պայծառ տեսնում են որ հայերս մեր թշուառութիւնը բարւոքելու համար նիւթական զոհողութիւն իսկ չենք անում։

ՎԱՐԴՕ

ԵՐԱԶ ԹԷ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

—)o(—

Ամբողջ աշխարհը զարմանքի մէջ է. Ռուսիայում օրը ցերեկով ժողովներ են կազմվում երկրի ներկայ ռէժիմը քննադատում, պահանջներ են դնում որ միապետական ռէժիմը պիտի փոխուի սահմանադրականի, մի ծովային կապիտան յանդգնում է խստօրէն քննադատել ծովային վարչութիւնը, որի իրական պետը մի կայսերազարմ է, ուղղակի մամուլի մէջ. Նրան բանտարկում են 15 օրով եւ ամբողջ ռուս ինտէլիգէնցիան, առանց սեռի խտրութեան քաջալերական նամակներ-հեռագիրներ, ծաղկեփնջեր են ուղարկում կայսերազարմին քննադատող սպային։ Ու այս բոլորը տեղի է ունենում շնորհիւ ասիացի Ճապոնացու, որի սրի հարուածները եւ թնդանօթի հարուածները քանդում են, խորտակում են այն իրական չինական պարիսպը, որը ստեղծել էր Ցարերի ռէժիմը իր ամբողջ հպատակների եւ յառաջդիմական ձգտումների, գաղափարների ու մտքի եւ սրտի բարձր սաւառնումների միջեւ։ Ալեկոծվում է ռուս կայսրութեան ահագին զանգվածը, թեթեւ, մեղմ ալէն ինչ խորտակող քանդող բնաւորութիւն չունի. բայց վախ կայ որ ճապոնական ահեղ փոթորիկների պատճառով նրանք լեռ ալիքների վերածվեն, բրդանան, խորտակեն ամէն բան, ինչ որ իրենց ընթացքին արգելք է հանդիսանում։ Ու այդ վախը զգում են ռուս վարիչ շրջանակները, ինքը՝ Ցարը, ամենապահպանողական մայր Ցարուհին, Ռուսաստանի չար ոգու, Պօբէդօնօսցեվի ջերմ բարեկամը, պաշտպանը եւ աջակիցը վերջինիս բոլոր խաւարամիտ եւ բռնապետական ծրագիրների եւ թելադրութիւնների։

⁂

Կովկասեան հայ բարեկամներիցս մին գրում է.— Ռուսաստանը յեղափոխվում է, բայց կարծում եմ առանց կատմիրի, այսինքն առանց արեան. չը պէտք է վերջանայ.

Շատերը Ռուսաստանում կասկածում են Միրսկու անկեղծութեան մէջ եւ ենթադրում են թէ նա դերասանութիւն է անում, ժողովրդի քննադատող եւ ըմբոստ տարրին պատերազմի այս վտանգաւոր պարագային չէ ուզում գրգռել՝ սիրաշահում է մինչեւ պատերազմը վերջանայ ու այդ պարագային է որ արեան վախը կայ որովհետեւ խաբվածը աւելի կատաղութեամբ կը պաշտպանէ իր իրաւունքները, մանաւանդ երբ կառավարութիւնը այժմ սովորցնում է ժողովրդին, թէ ինքն էլ թոյլ վայրկեաններ կարող է ունենալ, միշտ անըկճելի չէ.

ՃԱՀԻՃ ՄԸ

Ուր գէշն իցէ
անդ ժողովեսցին անգղք

I

Բարիզի հայ գաղութը ճահիճ մըն է բառին զզուելի իմաստով. ճահիճ մը՝ գիրար ամբաստանութեան, ճահիճ մը՝ էնթրիկներու, ճահիճ մը գձուձ չահախնդրութիւններու, ճահիճ մը՝ անբարոյական եսութիւններու, վերջապէս, ճահիճ մը՝ հայ անուն կրող փայլուն վիժուկներու։

Իրաւ որ մարդ կը շուարի երբ ակնարկ մը կը ձգէ հայկական այդ հաւաքածոյին վրայ։ Ամէն գոյնէ մարդիկ ժողովուած գիրար կը գզեն, գիրար կը գիշատեն, կը յօշոտեն, յանուն ազգային արժանապատուութեան, յանուն ազգային շահերու, յանուն ... յանուն խայտառակութեան.

Դէպքերը, զզուեցնող. գանեցնող իրողութիւնները այնքան բազմաթիւ են ու այնպիսի գոյներու տակ կը ներկայանան, որ մեր այս տեսութեան մէջ՝ Բարիզի հայ ազգակոյտին վերլուծումը ընելու համար՝ որոշ յատակագծի մը չափի հետեւինք:

Որբերու խնդրէն չպիտի սկսիմ սակայն. այդ բանը բաւական «խեղաթիւրուած» բացատրուած ըլլալով Շարժումի ընթերցողներուն. Թէ՛ որո՞ւ կողմէ՝ ինծի կարելի չէ ճշդութեամբ գուշակել. բայց որոշ չափով այդ անձին ո՞վ ըլլալը կռահած եմ(*). ու իրաւունքը ունիմ յայտարարելու թէ այդ անձը եւս անձամբ չէ իր

Ծ. Խ — Ձեր կարծած անձը չէ մեր յօդուածագիրը

վատաբանած կեղտին մէջ, ու երբ մէկը կը դիտէ անաչառ աչքով մը անցած դարձածը՝ չկրնար այդքան միակողմանի ու յախուռն կերպով մը «որբերու խախտութիւնը» ցոյցնել։

Ես աւելի էական քանի մը խնդիրներ պիտի շօշափեմ նախ։

——

Թերեւս ծանօթ ըլլայ ընթերցողներէն մէկ քանիին թէ ասկէ քանի մը ամիսներ առաջ Բարիզ եկաւ «մի ինչ որ» քահանայ, տէր Մեսրոպ Մելեան։ Այդ քահանան ունէր որոշ պաշտօն մը սրբազան կաթողիկոսին կողմէն, ու իր առաքելութիւնը օժտուած էր ազգային բնոյթով։

Թէ՛ ինչի մէջ կը կայանար այդ պատուիրակութիւնը ըսենք համառօտ կերպով։

Տ. Մ. Մելեանը կը ներկայացնէր ինքզինքը իբր կաթողիկոսի ներկայացուցիչ՝ բանակցելու Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին հետ ու այս վերջինը համոզելու որ յանձն առնէ երբ խնդիրը որոշուի, կաթողիկոս օծուելու և փոխադրուելու Մշոյ Ս. Կարապետ վանքը, ինչ որ պիտի փոխադրութիւն մը ըլլար հայոց ընդհ. կաթողիկոսութեան էջմիածնէն Թուրքիա։ Երկրորդ կազմել մարմին մը Բարիզի մէջ, հաւանութեամբ ու ընտրութեամբ Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի պատրիարքներու, բողոքելու համար ռուսական կառավարութեան հայոց կալուածներու գրաւումին դէմ և խնդիրը պաշտօնապէս ներկայացնել Լա-Հէյի խաղաղութեան միջազգային դատարանին առջեւ։

Բայց միւս կողմէ՝ այդ Մելեան քահանան տեսէք ինչպէս ու ինչ պայմաններու տակ Բարիզ կիջնայ։ Պաթումի մէջ կը գտնուէր այդ տէրտէրը՝ երբ ազգային կալուածներու գրաւումը տեղի ունեցաւ, և ինչպէս ամէն կողմ հոն ալ՝ Վեհ. Հայրապետին հրամանին համաձայն, դիմադրութիւններ պատահեցան։ Ասոր իբր հետեւանք, բնականաբար՝ բանտարկութիւնները սկսան։ Տէր Մ. Մելեանն

ալ կալանաւորուած կենթարկուի, ու որպէս զի չձերբակալուի սէրտէրը խոհեմութեամբ կծիկը կը դնէ Պաթումէն ու անա՛ կը հասնի Բարիզ։

Մենք հետաքրքրուեցանք այդ մարդով ու ուզեցինք իմանալ թէ իր և իրմով տարածայնուած պաշտօնը կատարա՞ծ է։ Հաստատ աղբիւրներէ է իմացանք որ գացած է Պոլիս ու նոյնիսկ, ըսին, Երուսաղէմ։ Բնականաբար բան մը, գործ մը չինելու համար..., Ցետոյ՝ ոչինչ բողոքելու խնդրոյն առթիւ։

Բայց Տ. Մ. Մելեանը վտանգուած է, կովկաս երթալուն կը ձերբակալեն, տարաձայնութիւն մըն է որ կայ ու արգահատանք մըն է որ Տ. Մ. Մելեանի գլխին վրայ կը թափի։

Ի՞նչ կեզրակացնէք այս բոլորէն։ Վտանգուած ու կասկածելի քահանայ մը, որ իր չունչը Բարիզ կառնէ, ու միեւնոյն քահանան կաթողիկոսական պատուիրակ մըն է, ու միեւնոյն քահանան այսօր գթութիւն կը մուրայ որովհետեւ այդ պաշտօնին բերումով վտանգուած է ու Կովկաս չկրնար վերադառնալ։ Եթէ այս բոլորին մէջ տրամաբանութիւն կայ՝ այդ ժամանակ պէտքը կ'ըլլայ հակասութիւն բառը բառարաններու մէջէն ջնջել։

Ի հարկէ պէտք էր իրողութիւնը ճշդել։ Պէտք էր ճշմարտութիւնը լոյս աշխարհ բերել։ Բայց ինչպէս։ Մտածեցի որ՝ այդ տէր-պապան կրնայ իր գրպանէն հանած ըլլալ կաթողիկոսական պատուիրակ մը ըլլալու գիւտը։ Բայց ի՞նչպէս իմանալ ու ճշդել այդ բանը: Տ. Մ Մելեանը դժուար էր այդ նեղ դրութեանը մէջ դնել, իր առաքելութիւնը հաստատող թուղթը կամ կոնդակը իրմէն պահանջելով։ Հետեւաբար պէտք էր դիմել... Բարիզի տէր Վռամշապուհ քահանային, բայց այդ ալ իր կրնար բաւական չհամարուիլ..., նոյնպէս դիմել Եւրոպայի մեծ պետութիւններու ներկայանալու համար՝ կաթողիկոսին կողմէ նշանակուած եպիսկոպոս թէ աշխարհական պատուիրակներու։ Ու այդպէս ալ ըրինք. անտարակոյս մեր քննութեան արդիւնքը.

Ա. Տէր Վռամշապուհ քահանան կ'ըսէ որ ոչինչ որոշ չի գիտեր այդ մասին, թէ ունի՞ Տ. Մեսրոպ Մելեանը պատուիրակութեան գիր կամ կոնդակ։

Բ. Տէր Սահակ Արք-Եպիսկոպոս Այվատեան եւս կը յայտարարէ, որ և թէ այդ տեսակ պատուիրակ մը պաշտօնապէս գոյութիւն ունենար, Նորին Սրբութիւն Խրիմեան Հայրիկը իր միւս պատուիրակներէն պահանջներ չունէր ծածկելու։

Գ. Երրորդը կ'ըլլայ խայտառակութիւն...։

Այս խնդրին մէկ երեսն է։ Դառնանք միւսին:

Տէր Մ Մելեանը վտանգուած աչորեալ «փախստական» կուգէ Բարիզ մնալ. Բարիզ ալ քահանայ, անհասկածօրէն, հաստատուիլ։ Եթէ ո՛չ այդ մարդը ի՞նչ գործ ունի Բարիզի մէջ։ Ի հարկէ մէկը միւսին եզրակացութիւնն է։ Կարծես «Հոգին Սուրբը» խօսեցաւ։ Ականջս լուրեր մը հասան, երբ մեր այդ տէր-պապային մասին՝ կարծիքս կազմուած, վերջացած էր։ Տ. Մ. Մելեանը Բարիզի չօջերուն հետ յարաբերութիւններ սարքած՝ այդ մտքով կը պատրաստէ գտնենք։ Ըսքանչելի գի՛տ։ Որքա՞ն ալ այդ մարդուն միտքը բեղուն է։ Ու սակայն «մարմինը տկար» ու «աչքերը կարճատես»։ Զգիտե՞ր որ Բարիզի քահանայ ըլլալու համար նաւս ոսկոր ունենալու է «արդարութեան գաւազանին» եղ-էջքը համբերելու համար ու սուր աչքեր ունենալու ատենդատան դուռը անմիջապէս ջոկելու ու կծիկը դնելու համար:... Այս վերջին փախուստը սակայն անպատիժ չպիտի մնայ։ Տ. Մելեան պապան այս անգամ իր հոտը, Պաթումի հաստարակութիւնը չէ որ պիտի ձգէ իր ետին, այլ իր ղալփաղը, ցոյց մէկ աչքը (որ արդէն հիմակուընէ բան մը չար ժպրի) և հաւանականաբար իր ոտքին մէկն ալ Դասալիք մը, մեր տէր-

պապան, մոռցած է որ եղած է Աստուծոյ ծառան և մոռցած թէ իրեն իր պաշտած Աստուածը պատուիրած է. «Բաց հովիւր իր անձը իր ոչխարներուն համար կը դնէ»։ Տէրտէր Մ. Մելեանը սակայն իր Պաթումի ոչխարները հուրի ու սուրի մատնած՝ փախած է, փախա՛ծ...։ Ի՞նչ ալ աներով պիտի գանէ դիս ընթերցողը։ Զէ՞ մի որ տէրպապան իրաւունք ունի ըսելու թէ տասնամեակին այդ պատուէրը 1904 տարի առաջ տրուած է ու, հետեւաբար, իր այժմէութիւնը կորսնցուցած է։ Տէրպապան, շատ խելօք մարդ է, ամէն բան ըսելու ու ընելու համար խիստ ընդունակ է ու Բարիզի «խարդ» մատուռայ մըն է։

Բայց տէրպապան իր կեղծ ու պատիր պատուիրակութեան կը միացնէ նաեւ ուրացումի ուրիշ ձեւեր ալ։

Օր մը առիթը ունեցայ տեսնել Դաշնակցութեան շատ ներգինակաւոր անձերէն մէկը, որ սա խօսքերը ըրաւ տէրտէր Մեսրոպ Մելեանի առթիւ. «Ինքզինք Դաշնակցութեան համակիր մը ցոյց տուած է, բայց շատ ալ հակրիկական մարդ է։» Ես այսօր համոզուած եմ որ այդ խօսքին վերջին մասը՝ «շատ էնթրիկան մարդ մըն է», անհունօրէն ուղիղ է քանի այդ մարդուն «Դաշնակցութեան համակիր մը ըլլալը»։ Ապացո՞յց...։ Բազմաթիւ են ապացոյցները։ Տէրպապան Բարիզի մէջ՝ ընդմիշտ հին Հնչակեաններու հետ է: Տէրպապան կը խուսափի Դաշնակցութեան հետ տեսնուելէ. ինչու՝ ինքը միայն գիտէ. սակայն ահա իրողութիւնը:

Հնչակեանները հակառակ են Խրիմեան Հայրիկին դրկած պատգամաւորութեան, կրսեն որ անօգուտ բան մըն է, ուրիշները խնդիր չունին, բայց այսօր բոլոր Բարիզի մէջ տարածուած է որ այդ պատուիրակութիւնը պէտք չէ քաջալերել որովհետեւ դա Դաշնակցական գործ է և որու անունով Դաշնակցութիւնը «անհագին փողեր» ձեռք բերած է, հետեւաբար այդ մարմինը կրնայ վճարել

4

Ա. ԱՄՖԻՏԵԱՏՐՈՎ

ՎԻԿՏՕՐԻԱ ՊԱՎԼՕՎՆԱ

(Տօնախմբութիւն)

(Պռացիսի չինողութիւններից. Ամռան արկածներ բաւական տուորիսակ հա սաւակութեան մէջ)

(Թարգմ. ռուսերէնից)

Ա.

Ես նայեցի բարեկամիս փոս ընկած աչքերին, հազիւ մորթով պատած՝ դուրս ցցված այտոսկրներին եւ մելամաղձոտ կերպով. ձողի նման վար կախված բարակ ու գունաթափ չէկ պեխերին եւ ալիւմայ ծխծղեցի. նկատելով.

—Դիտես արդեօ՞ք, Կոստանդին Պետրովիչ, օրիորդը դիտելու ընդունակութիւնից զուրկ չէ եղել։

—Դու գտնո՞ւմ ես այդպէս. ես չէ չեմ ասում, բայց ի՞նչու այդ մասին բորբոքուած խօսել. Այդպիսով մեր ծանօթութիւնը չի հաստատվեց, ի միջի այլոց իմ պաշտօնական դիրքիս մէջ էլ անյարմար էր Նրան այցելել... ասում են թէ Վիկտորիա Պավլովնան իր գիւղում ինչ որ բաքոսատօնի է սարքում... Սակայն հաւանական է որ այդ բամբասանք է, որովհետեւ այստեղի բոլոր տիկինները Նրա դէմ կատաղած են, իսկ բոլոր տղամարդիկ սիրահարված Նրա վրա... դրա համար էլ զրպարտում են։

—Սակայն առանց կրակի ծուխ չի լինի։

—Հը... ի հարկէ, շատ հաւանական է որ ուէ կրակ կայ. բայց երեւակայիր որ մեր քաղցրիկ գաւառը ամենքի մասին էլ գիտէ ամէն բան, մանաւանդ ով ու՞մ է սիրում եւ ում է զգաւճանել, ով ում հետ է ապրում։

Ես որ զբաղված մարդ եմ ու բամբասանքի հետ գլուխ չունեմ, կարող եմ քեզ մանրամասն համրել մեր նահանգի ախծուհիներին եւ նրանց պաշտողներին: Ազնուականների պարագլխի կնոջ պաշտողը բարոն Մասսուտուրինգօնտէր Բատտէնբուրգն է, քաղաքապետի կնոջը մուսիօ Կոզիկով եւ Կլօպիկով, տիկին Նիմֆոտօրայինը հր...հը... բայց ոչ բոլոր կիները, սիրելիս, ինձ ձմծակի կմախքի նման են գտնում Բայց Բուրմիլովա Վիկտորիայի մասին ոչ ոք ոչինչ գիտէ, ոչինչ. սիրաբանութիւն ամենի հետ, բայց լուրջ բան ոչ ոքի հետ։ Ահա եւ այդ պատճառով մեր խաթուններ կատաղում են։

Առաջ նորաձեւութեան պատճառով նրան Սաֆօի վերածեցին. Անհաւատալի երեւաց որովհետեւ Վիկտորիան կանանց շրջանակների մէջ չէ մտնում եւ խուսափում է տիկիններին հետ ծանօթանալուց։ Այնուհետ ամեն գաւառացի ասում է, գիտեմ գործը ինչումն է. եթէ Վիկտորիան ոչ ոքի հետ չէ, նշանակում է որ ամենքի հետ էլ է։ Ու սկսեց տեղացնել մակդիրները, Կալիպսօ, Ցերցէա, Մեսսալինա. իսկ ես պարզապէս կարծում եմ որ հէս-կոյս է եւ մի քիչ էլ հոգեպէս հիւանդ...

Այժմ էլ ես ուզում էի ուղեկիցներիս հարցուփորձել մանրամասնօրէն Վիկտորիա Պավլովնայի մասին, բայց կեղծ ամօթխածութիւնը խանգարեց մտածելով որ պէտք է առեն—այ քեզ մարդ, հէր է գնում ու չը գիտէ թէ ինչու՞ եւ ում մօտ։ Բաւականացայ միայն տեղեկանալով Միխայիլ Աւգուստովիչից:

—Ասացէք սիրելիս, միթէ ձեր տիկինները երբէք չե՞ն այցելում Վիկտորիա Պավլովնային։

Նա կարծես մի տեսակ բարկացած նայելով ինձ պատժեց։

—Ոչ փառք Աստուծու չեն այցելում. եւ դրա համար էլ սեգ մագնիսի նման քաշում է. իսկ այն գունդը որ մեր տիկիններ են կոչվում այնտեղ չես տեսնի։ Կատարեալ հանգստութիւն, կեանքը վերանորոգվում է... իսկ ձեզ հրեշտակս, միայն այս կասեմ որ եթէ տարին հրեք չորս անգամ Վիկտորիա Պավլովնային չայցելեմ, վաղուց սատանաները ճահճի մէջ ինձ հետ կը պարէին... երիտասարդութեան համար, երիտասարդ զգացմունքների համար եմ գնում...

—Կենդանացնող անհատ է։ հաւանութիւն տալով միջամտեց Պետր Պետրովիչը։

Իսկ պէմսկիյ նաչալնիկը, որ գրագիտական մարդ էր քթի տակ եւ մեծ հանդիսաւորութեամբ արտասանեց.

—«Նրա մօտ բոլոր կիները նախանձոտ են եւ բոլոր տղամարդիկ անհաւատարիմ»։

Նրանց երկար բացատրվելու արգիլեց գնացքի սուլոցը։ Մենք մտնում էինք Պրավօսլավին։

Պրավօսլա կայարանից մինչեւ Վիկտորիա Պավլովնայի գիւղը մօտ տաս վերստ գիւղական ճամբայ էր որ անցնում էր խիտ մայրիների, հաստաբուն կաղնիների եւ դժգոյն հացենիների հրաշալի կանանչ թաղա-

պատուիրակութեան ծախքը։ Այդ խօսքը կըսէ Էգնաեանը, այդ խօսքը կը կրկնէ Ցովակիմեանը, այդ խօսքը կը բացագանչէ Փեհլիվանեանը ու վերջապէս Քարիգի ճաշիճը որ եւ է հանգանակութեան չի ձեռնարկեր Վեհ. Հայրապետին պատուիրակներու գործը դիւրացնելու համար։

(Տարուանկեցի)

ՃԱՌՈՆԱԿԱՆ ՄԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆ

—

«Մէյլը Էքսփրէսս» թերթին Թօքիոյէն թղթակիցը կը նկարագրէ մէկ ընկերական դատաստանի մը պատմութիւնը ճաբոնական ծովային կեանքէն, որը հետեւեալն է։

Կառուցուի որ ծովակալ մը 12 հազար լիրայի Ռուսիոյ ծախած է եղեր ծովային ապագայական գաղտնիքը որու հիման վրայ անցեալները Վլատիվոսթօքի ռուս նաւատորմիղը յարձակում գործեց ճաբոն-պատերազմական փոխադրիչ նաւերուն վրայ, խորտակելով Կինշու Մարու եւ Ճնասեցին Սադօ-Մարու նաւերը։

Մեղաւոր ծովակալին ընկերները կը հաւաքուին անոր բնակարանը բոլոր կամ կարասին դուրս կը հանեն, կոտրելէն իր պաշտօնական զգեստը հանել եւ յայտարարելով թէ ինչ յանցանքի մէջ կը մեղադրուի, իրենց ձեռքով զայն կապաննեն։

ԿԱՊԻՏԱՆ ԿԼԱՕ

—

Այսօր Ռուսիոյ մէջ յանկարծակի հռչակ ստացող ծովային սպա մըն է, որ յանդգնեցաւ հը...

...բաղաքական դատավարել ծովային բարձրագոյն վարչութիւնը եւ ուզղակի Ցարին հեռագրել իր մէկ քանի դիտողութիւնը։ Այսօր ամբողջ ռուս հասարակութիւնը ոգեւորված այդ խիզախ անձնաւորութեամբ, որոշած է հանգանակութիւն մը բանալ Կլատօի անունով մը հիմնելու։ Համաւոր նուէրները կը գրուին «Ն. Վրեմիա» թերթին։

Առաջին նուէր գրկողը եղած է Բալթիկեան նաւատորմիղին պետ ամիրալ Ռոժդեստվենսկին տիկինը։ Տիկինը իր նուէրը դրկած է երկար ու զգայուն նամակով մը միասին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

Քաղաքիս Ս. եկեղեցւոյն համար կարող եւ վկայեալ ձայնաւոր դասախօսի մը պէտք կայ որ կարենայ նաեւ օգտակար լինել վարժարանիս մէջ։ Պայմանաց մասին դիմել թաղ. խորհրդոյս։

Անամբ յարգանօք
Ի դիմաց Թաղական խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ն. Գ. Պետրոսեան Վան Յ. Զ. Ճանճեան

Վանա (Կնիք)

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Տիրութի.— Վանին

Ձեր գրկած մարկաները ստացված են բայց այստեղ անպէտք են։ Չըգիտենք խօսքը ինչ թղթակցութեան մասին է, եթէ «Զինուորի յիշատակարանն»-է արդէն տպվեց, եթէ ուրիշ բան է չենք ստացած։

ԻՄ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Տիար Յ. Յ. Թօփալեանցի
եւ Պ. Սարաֆին

Անշուշտ մեզ հետ, «Նարժուա» ժողովրդային ընթերցողներն ալ մեծ գոհունակութեամբ կարդացին «Նարժուա»ի թիւ 672ի մէջ այն երկար նամակը, զոր ստորագրած էր Պուքրէշի հայ առեւտրական ընկերութեան նախկին հաշուակալ Տիար Թօփալեանց։

Ես տիար Թօփալեանցէ եւ պ. Սարաֆէ հրապարակաւ պահանջեցի փաստեր, որոնցմով կարենային հաստատել իրենց քսմբռնելի զրպարտութիւնները։

Արդ ստորեւ առաջ կը բերեմ տիար Թօփալեանցի գրածներէն մասեր, որոնք փաստէն աւելի կը հերքեն պ. Սարաֆի գրած զրպարտութիւնները։ Թէ Պուքրէշի հայ գաղթականութեան արիւնը մոռնել ուզեր ենք, եւ ընկերութիւնը չահագործելով կարգ մը շնորհներ գործեր եւ գրամները իւրացուցեր ենք եւն։ Ու այս ամէնը վերջերս եկող ճարպիկ հաշուակալ տիար Թօփալեանց երեւան հանած կըլլայ։

Կը թողում «Նարժուա»ի յարգոյ ընթերցողներուն եւ Պուքրէշի հայ գաղթականութեան, դատել եւ վճռել տիար Թօփալեանցի յայտարարութիւններէն, որ նոյն ինքն կը խոստովանի հետեւեալ կերպով.—«Ես ինը հարիւր ֆրանքի խոնարհ աւելի իմ համոզումս սա է որ, ես չեմ կարող հաւատալ որ Տիար Պագլաճեան հայ ընկերութեան մը 900 ֆրանքը իւրացնելու ատոր...

...թիւնը մինչեւ իսկ ռճիր գործած լինի»։

Նկանիլը խօսի պ. «Սարաֆի»ի՝

Մի ուրիշ ուշադրութեան կէտ եւս. տիար Թօփալեանց կըսէ թէ «Այդ անուանարկիչ տարաձայնութեան հրատարակիչներն ալ վարչական ժողովոյ մի քանի անդամներն են, որոնք իրենց վարչական պաշտօններն յայտնի չահագործութիւններն եւ յանցանքներն պարտկելով եւ աղմուկ հանելով իրենց փրկութեան նախադ ընելու համար, այդ տարաձայնութիւնները մէջտեղ նետեցին որ պէտքի իրենց դէմ լարուած 50ի չափ ընկերներու մտաց յուզումը հանդարտեցնելով կարենան աւելի լայն միջոցներով չահագործել ընկերութիւնը»։

Տիար Թօփալեան, ինչո՞ւ կըզգուշանաք այդ չարամիտներու անունները հրապարակաւ յայտնել, եւ ինչո՞ւ պ. «Սարաֆ»ի թնդանօթէն կը փախցնէք զիս։

Բէ՞ է պ. «Սարաֆ»ի թնդանօթին մոտոն անցած լինելը շատ չատերուս յայտնի է։

Տիար Թօփալեան շատ կը զարմանամ թէ ինչու այդքան կը շողոքորթէք վարչութեան չորս անդամները, որոնք յականէ անուանէ անմեղ կը հռչակէք, արդարացնելով թէ միշտ բացակայ գտնուած են վարչական ժողովներէ։

Արդեօք յանձն առնուած պարտականութեան մը առաջ թերի գտնուող անհատ մը, ըստ ձեր օրացոյցի, գովասանքի՞ արժանի կը լինի։

Մի քանի խօսք ալ մեր այն քօնթրօլներուն որոնք իրենց ա-

...իութեան միջով։ Ճշմարիտ է կոչտերը սայլերը այնպէս էին վեր թռչում որ ծնկներս ծնօտներիս է. ին զիպչում, բայց դրա փոխարէն անտառը արտաշնչում էր թմրած անուշահոտութիւն, հազարաւոր թռչուններ գայլայլում էին, իսկ արեւի ճառագայթները փայլուն տերեւների միջով անցնելով կարծես մարմիններիս մէջ նոր կեանք էին հոսեցնում։

Մեր գնացքը ոչ այնքան վեհ, այլ տարօրինակ կերպարանք ունէր. առջեւից մի մեծ կառքով ընթանում էին զեմսկիյ նաչալնիկը եւ Միխայիլ Ավգուստովիչը, նրանց հետեւում էր Պեօտր Պետրովիչը. գիւղական սայլակը ցնցվելով. յետոյ ես մի ձիանի կառքով եւ Թափորի վերջում առաջ էր շարժվում մի պստիկ, բրդոտ, հաստափոր ձիուկ, չափազանց նման մի մկան։ Այս անուշիկ բայց անճոռնի արարածը գովասանքի արժանի եռանդով քաշում էր մի խոշոր սայլ, բեռնված ուղեկիցներիս ապրանքով։

Քարշող կենդանու փոքրիկութիւնը եւ քարշածի խոշորութիւնը դիտողը կարող էր կարծել որ սայլը ինքնաշարժ է։ Ձիուկի կողքից գնում էր չափից աւելի երկարավիզ եւ մաշլ տարօրինակ մի գիւղացի. Նրա եւ ձիուկի միջեւ անձնական խնդիրներ կա...

...յին. ձիուկը գիւղացուն արհամարհութեամբ նայուածքով էր նայում, իսկ գիւղացին ձիուկին ատելութեամբ եւ ատելով։

—Սոդա՛, սոդա՛, տխ դու փորատոր...

Վիկտորիա Պավլովնան դուրս վազեց մեզ դիմաւորելու. գեղեցիկ դէմքը կարմրած, ոսկեզօծ կայտառ, բոլորովին յուզված եւ մի տեսակ փայլատակող աչքերը կրակի պէս վառվում են, ատամները փղոսկրի պէս փայլում, իսկ թուխ դէմքի կարմրութիւնը կրակի է տալիս...

—Կաց, կաց, կանգնիր, դեռ հեռուից նա գոչում էր, պարոններ ի՞նչ ձեր մաքինրերից, որովհետեւ երբ ես հեռւից եմ, անվայել է որ դուք կառքերով լինէք։

—Աղաւնեակ, Վիկտորիա Պավլովնա, դուք մեզ մօտ եկէք, պատմեցէք, բառաչեց Միխայիլ Ավգուստովիչը կառքից դուրս պրծնելով դէպի Վիկտորիան, ինչպէս դուրս պրծնելով, որովհետեւ ինքն էլ չը նկատեց թէ ինչպէս իր երկու ոտքերը դուրս ընկան կառքի կողքից եւ օրօրվում էին օդին մէջ անհոգին կօշիկներով եւ աշխատելով շօշափել կամ ոտնատեղը կամ անիւի ճաղը։

—Այ դու խորամանկ, խորամանկ, ծիծաղում էր Վիկտորիա Պավլովնան... բարեւ Պեօտր պետրովիչ, Պավել Մի...

...մէօնովիչին, պաշտօնական մարդուն ողջոյն եւ բարեւ.. Ալեքսանդր Վալենտինովիչ, ոյ այդ շատ սիրուն է ձեր կողմից որ չը խաբեցիք...

Իմ եւ զեմսկիյ նաչալնիկի ձեռքերը սեղմեց Պեօտր Պետրովիչին թոյլ տուեց ականածականքով եռաքը համբուրել. Վանիչկային քաղցրութեամբ գլխով ողջունեց. ոչ երբեւ ծառայի եւ ոչ էլ երբեւ հաւասարի, իսկ Միխայիլ Ավգուստովիչի հետ երկու այտերով համբուրվեց։

—Որովհետեւ դու պապ ես, բարոյախօսական ձեւով եզրակացրեց Վիկտորիան բարեւատեսութեան ծրագրութիւնը վերջացնելով Ես այս ձեզ համար եմ տալիս Ալեքսանդր Վալենտինովիչ, որպէսզի դուք առաջին տպաւորութեան տակ վատ չը մտածէք իմ մասին եւ չասէք թէ այս ինչ խենթն է օտար տղամարդկանց հետ համբուրվում է։

—Լսիր, Թեօդոր, ձայնեց Վիկտորիան գիւղացուն, որ զեմսկիյ նաչալնիկի եւ Միխայիլ Ավգուստովիչի կառքն էր քշում, այդ ինչ նորութիւն է. զանգակով ես սկսել ճամբորդել. օրուցից վերցրիր զանգակը։

—Իմս չէ... Նորին ազնուութեանն է պատասխանեց գիւղացին մատնանշելով զեմսկիյ նաչալնիկին։

—Ձերն է՞, հարցրեց Վիկտորիան ձեռքերը իրար զարկելով եւ բարձրաձայն ծիծաղելով։

Զեմսկին սկզբում կարմրատակեց գիւղացուն նկատելով. ի՞նչու ես սուտ խօսում յիմար, բայց յանկարծ կատաղելով

—Այո, ի՞նչ կայ, զանգակը իմս է. չեմ հասկանում թէ այստեղ ծիծաղելի ի՞նչ կայ, այդ իմ առանձնաշնորհումս է, իրաւունքս, վերջապէս իմ պարտականութիւնս...

—Զանգահարելը, պարտականութի՞ւն։ Մի՞թէ դուք ժամհար է՞ք

—Ոչ ժամհար, այլ դուք պէտք է իմանայ իմ անցնելս.

—Այ ինչ, հասկանում եմ, հասկանում Պավել Աէմէօնիչ, ծիծաղելով շարունակեց Վիկտորիան... բայց իմ թանկագին, հապա վ.դոնում ինչպէս արիք. նոյնպէս զանգակո՞վ էիք ճամբորդում. թէ զանգակը գրպաններումդ էիք պահե՞լ։

—Չէ, չէ, նոյին բարձրածննդութիւնը սրկղէկի միջից հանեց եւ տուեց ինձ, ձայնեց կառապանը։

Ամենքն էլ ծիծաղեցին։

—Բեզ չեն հարցնում էչ. գոռաց Զեմսկին, իսկ Վիկտորիան շարունակում էր անխղճօրէն կճել խեղճ զեմսկի նաչալնիկին։

(Շարունակելի)

—✿✿—

նուններ «Տարժումի» մէջ տպուած տեսնելու եւանդէ չմակած, պ. Սարաֆի ներկայացուցած հերքմնագիրը հաճութեամբ ստորագրելու յիմարութիւնը գործած են։

Ինչ անուն տալու է Գրիգոր Նաքաշեանի պէս, Յովակիմ Յակոբեանի պէս անհատներու, որոնք երկու տարի իվեր լինելով քոնթրոլներ, հայ առեւտրական ընկերութեան վարչութեան կողմանէ ներկայացուած, ամեն վեցամսեայ հաշուեցուցակները օրերով քննելէ և ճշմարտութիւնը իրենց ստորագրութեամբ վաւերացնելէ վերջ, այսօր ալ կելլեն կը ստորագրեն թէ ոչ մենք հաստատած չենք.

Դուք չէի՞ք, պ. քոնթրոլներ, որ Արիսին ներկայացուցած պիլանչօին վստահութիւն ցոյց չիտալով, դիմեցիք քաղաքիս ծանօթ հայ վաճառական Տիար Աղնաւուրեանի, և անոր հաշուակալը բերելով. տետրակները վերաքննել տալէ վերջ ձեր գրաւոր ստորագրութիւններով վաւերացուցիք.

Գալով Սարաֆի հերքմնագրին այն կէտին թէ երբէք պաշտօն մուրացած չէ առեւտրական ընկերութեան մօտ. իմ պատասխանս այս է.

Ես չեմ ըսած թէ Սարաֆ պաշտօնապէս կամ գրաւոր (երբով) պաշտօն ուզած է, այլ վարչութենէ մէկ քանի անդամներ, որոնք իր բարեկամներն են ինքնապաստ Սարաֆի առաջարկած են բայց չէ ընդունուած.

Վերջացնելով գրութիւնս կը յայտարարեմ պ. Սարաֆի և տիար Քօփալէնցի թէ ես պարապ պատող մարդ չեմ, այլ իմ անձնական գործերովս զբաղած լինելով չեմ ուզեր այս տեսակ գրձուձ խնդիրներով զբաղիլ, հետեւաբար ալ չը պիտի գրեմ, այս է իմ վերջին պատասխանս.

Յովհաննէս Բօզչաճեան
4 Դեկտ. 1904
Պուրկազ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Պոլսէն պուլկար թերթի մը կը հեռագրեն թէ Թուրք կառավարութիւնը պիտի յաջողի 100 միլիոնի փոխառութիւն մը կնքել զէնքեր գնելու համար.

— Նախարարական յանձնախումբը որուն յանձնուած էր քննել յունաց պատրիարքին և իրեն հակառակորդ եպիսկոպոսներուն խնդիրը որոշած է որ կառավարութիւնը չի կրնար այդ խնդրին խառնուիլ.

— Պոլսէն դեկտեմբեր 5ին կը հեռագրեն որ Մակեդոնիոյ գըլխաւոր կառավարիչ Հիլմի փաշան բոլոր վարչական իշխանութեանց հրամանագրած է որ Պատրիարքական գիւղերու էքզարխութեան իշխանութեան տակ մանելու համար տրուած բոլոր խնդրագիրներն ալ մերժուին, որովհետեւ հաստատուած է թէ այդ տեսակ խնդրագիրները կը տրուին պուլկարներու ճնշման ազդեցութեան տակ.

ՌՈՒՍԻԱ

Նոյեմբեր 28ին կիրակի օր Բեթերսպուրկի մէջ մեծ խռովութիւններ տեղի ունեցեր են. ռուս ընկերվարականները օր մը առաջ մեծ քանակութեամբ կոչեր ցրուած էին մօտաւորապէս հետեւեալ բովանդակութեամբ.

«Մեզ կը ճնշեն, մեզ պատերազմի կը ղրկեն կոտորելու համար. կը բաւէ. մեզ ճնշողները ազատ հարուստներուն հետ պայմանագրութիւն կնքած են, կեցցէ տէմօկրասիան անկցի միապետութիւնը, վաղը ով մեզի պէս կը մտածէ թող գտնուի Մոյկա ամրութեան և Սատօվայա փողոցին մէջտեղերը».

Նշանակելի թիւով ուսանողներ Բեթերսպուրկի բոլոր բարձ. դպրոցներէն հաւաքուած էին Նեվսքիի բրօսբէքթին վրայ և կը կրէին դրօշակներ և զանազան նշաններ. հասարակութեան կը բաժնէին յեղափոխական կոչեր, ոմանք ալ կը կոչէին անկցի արիստոկրասին, պատերազմի դադարում կուզենք.

Ոստիկանութիւնը որ առաջ չէր երեւնար, յանկարծ կը յարձակի ժողովրդին վրայ ձիերուն ոտքերով զանոնք կոխկռտելով.

Կռիւը ցուցարարներուն և ոստիկանութեան մինչեւ արիւնլշըութեան հասաւ. Նեվսկիյ բրօսպէքթին և բոլշայա Մօրսկայ փողոցին բոլոր խանութները գոցուեցան, կառքերու անցու դարձը դադրեցաւ. Այս խռովութիւնը հազիւ դադրեցաւ երեկոյեան ժամը 4ին.

— Կապիտան Կլատոյի բանտարկելու որոշումը փոխուած է մեծ իշխան Ալէքսէյին կարգադրութեամբ.

— Արեւմտեան Ռուսիոյ լեհական Սասնօվից քաղաքին մէջ տեղի է ունեցեր լեհ սօցիալիստներու մեծ ցոյց մը.

Ցոյցը կատարուեր է եկեղեցիի արձակումէն յետոյ. ամբոխի դուրս ելած միջոցին յանկարծ կարմիր դրօշակ բարձրացուցեր են և սկսեր են երգել, «Լեհաստանը դեռ կորսուած չէ» յեղափոխական երգը. Մէկ ոստիկան մը որ կուզէ եղեր դրօշակը խլել, ծանրապէս վիրաւորուած է.

— Դեկտեմբեր 7ին Բեթերսպուրկէն կը հեռագրեն որ Գանձակի փոխ նահանգապետի բռնապետութեան պատճառով ձերբակալուած հայերէն մին մահուան դատապարտուած է, միւսը ցըկեանս տաժանակիր աշխատանքի. երրորդը արդարացած է.

— Հելսինքֆօրսէն դեկտեմբեր 4ին կը հեռագրեն որ նահանգապետներու կողմէն դրաքննիչներ նշանակելու լուրը կը հաստատուի. Բոլոր Ֆինլանտիոյ հրապարակագիրները պիտի պատժուին, եթէ չենթարկուին ցենզօրական կարգադրութիւններուն.

ՍԵՐՊԻԱ

Դեկտեմբեր 3ին գիշերը երկու անծանօթ մարդիկ հրացէն պարպեր են «Օպպօզիցիա» թերթին խմբագրին վրայ, որ հակառակորդ է Ալէքսանդր սպանողներուն.

ՖՐԱՆՍԱ

Փօրէսին և Տէրուլէտին մենամարտը տեղի ունեցեր է Սպանիոյ սահմանագլխին մօտ Ֆրանսական հողին վրայ. Մենամարտեր են սուրճանակներով. ոչ ոքի վնաս մը հասած չէ.

ՌՈՒՍ—ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

«Ւհօթէրի» գործակալութեան Չիֆուէն կը հեռագրեն որ Պօրթ-Արթուրէն ձկնորսական նաւակով մը 7 ռուսներ հաւանօրէն ծըպտեալ սպաներ Չիֆու հասնելով գացեր են ռուս հիւպատոսին մօտ.

— Ռուս թերթի մը կը հեռագրեն որ ճաբոնացիք խանգարելով միջազգային չեզոքութիւնը գրաւեր են չին երկաթուղիի գիծ մը և կիցուցերեն ճամբորդները.

— Լոնտոնէն դեկտեմբեր 3ին կը հեռագրեն որ ճաբոնական գործակատարներ և սպաներ ղըրկուած են հարաւ Բալթիկեան նաւատորմիղին հետեւելու նպատակով.

— Ժէնէրալ Նօզու կը տեղեկագրէ որ Բօրթ-Արթուրի ռուս նաւատորմիղ ամբողջովին ոչնչացած է. ծովային զօրաբաժինէն բան մը չէ մնացած. Նոր քաղաքին մէջ տուն մը չկայ որ ռումբներէ զերծ մնացած ըլլայ.

— Ժէնէրալ Սթօսէլ Նօզու զօրավարին ղրկած է հիւանդանոց նաւերուն յատակագիծը և կանգնած տեղը և խնդրած որ ճաբոնացիք այդ նաւերը չը ռմբակոծեն.

— 8 հազար ճաբոնացիներ ցամաք ելած են Աղաւնոյ ծոցին քով և պիտի միանան Բօրթ-Արթուրը պաշարող զօրքին.

— «Ւհօթէրի» գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ Թօգօյի նաւատորմիղը շուտով Ճաբոնիա պիտի վերադառնայ նորոգութիւններ կատարելու համար.

— Թօքիօյի մէջ մեծ ուրախութիւն և գոհունակութիւն կը տիրէ, որովհետեւ ճաբոնական նաւատորմիղին գլխաւոր նպատակը, ռուս ծայրագոյն արեւելքի նաւատորմիղին ոչնչացումը իրագործուած է.

ՕՐԱՀ «ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ»

1904 Դեկտ. 9 հինգշաբթի երեկոյ ժամը ճիշտ 9ին արտաքոյ կարգի փառաւոր ներկայացում «Նատէժտա» Հայ Դերս. խմբին առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Պապազեանի.

Ի ՆՊԱՍՏ

Երկսեռ Որբախնամ ընկերութեան Հայոց Վառնայի

Ընդ հովանաւորութեամբ Գործ. Ժողովոյ

Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ զանգակատունը
Մէկ յառաջաբանով բարոյալից և պատուական թատերախաղ 4 արար.

Երգեր և պարեր Օր. Քաթինայի Միքայէլ և Պ. Գ. Յակոբեանի կողմէ

Հանդիսականաց հանգստութեան և երեկոյթի չքեղութեան բնաւ ջանք խնայուած չէ.

Գիներ. — Օթեակ թիւ 1 30 ֆր. թիւ 2, 3, 25 ֆր. թիւ 4, 5 20 «, թիւ 6, 7, 15 ֆր

Ա. կարգ բազմ կամս, Ա. կարգ 3 ֆր. Բ. կարգ 2 ֆր. Գ. կարգ 1 ֆր. Կալերի 5; սանթիմ.

Գործ. Ժողովս ի նկատի ունենալով ընկերութեանս որդեգրած 17 որբերու ուսմանց և արհեստից վիճակացոյցները որոնք ստացած է որբանոցներու հոգաբարձութիւններէն որոնցմէ բացայայտ կերեւի որբերու յառաջդիմութիւն և ընթացաւարտ ըլլալու ընդունակութիւնները, և նկատելով որ ընկերութեանս անդամոց բաժնեգիններ չպիտի բաւեն 17 որբերու սարենթոշակներու գումարն լրացնելու, Ինչպէս ուրիշ անգամներ Պատ. ազգայինք լիուլի նպաստած են ընկերութեանս երեկոյթներուն, լիայոյս ենք որ այս անգամ եւս ցոյց պիտի տան իրենց պարտաճանաչութիւն, սիրայօժար մասնակցելով սոյն երեկոյթին. Կանխաւ յայտնելով մեր շնորհակալութիւնը.

Մնամք Յարգանօք
Ի Դիմաց Գործ. Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ս. Զտրպհանճեան Յ. Կ. Ճանիկեան
(Կնիք)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐՏԷԶԸ

Վառնայի մէջ կը ծախուի «Բարկէն Սինի» ընթերցարանի մէջ.

Отговорникъ
Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность" Варна